

Jak się uczyć, żeby się nauczyć?

W procesie nauki biorą udział m.in. funkcje poznawcze odpowiedzialne za przyswajanie i przetwarzanie informacji. Od nich zależy jak zapamiętamy i przetworzymy wiedzę. Do podstawowych funkcji poznawczych zaliczamy uwagę, pamięć, funkcje wykonawcze i językowe oraz percepcję.

Procesy uwagi odpowiedzialne są za selekcję bodźców docierających do nas z otoczenia. Sprawne funkcjonowanie w tym obszarze zapobiega przeciążeniu układu, dzięki czemu zwracamy uwagę na bodźce ważne, odrzucając te nieistotne.

Kiedy występują zaburzenia uwagi możemy obserwować: dekoncentrację, skrócenie czasu efektywnej pracy, a także obniżony zakres pola widzenia. Szybkie rozpraszanie może znacząco utrudnić wykonywanie nawet codziennych czynności, a tym bardziej zakłócić proces nauki. Pamięć jest złożonym procesem poznawczym, który umożliwia kodowanie, zapamiętywanie oraz przywoływanie informacji dotyczących naszego życia, wiedzy ogólnej o świecie oraz planów na przyszłość. Funkcje wykonawcze pełnią funkcje zarządcze i sterownicze ludzkiego działania.

W przypadku wystąpienia zaburzeń funkcji wykonawczych mogą pojawić się deficyty w planowaniu i w myśleniu abstrakcyjnym. Dysfunkcje te utrudniają wykonywanie codziennych czynności wymagających zaplanowania, takich jak np. proste czynności typu ubieranie się, przygotowywanie posiłku czy mycie zębów, po bardziej złożoną aktywność poznawczą. Procesy percepcji natomiast odpowiedzialne są za odbiór i identyfikację bodźców (wzrokowych, słuchowych, dotykowych) płynących z otoczenia. Zaburzenia w tym obszarze mogą prowadzić do deficytów czysto sensorycznych. Zaburzenia funkcji językowych odzwierciedlają się w nieprawidłowym rozumieniu mowy i/lub budowaniu własnych wypowiedzi, zaburzenia mogą dotyczyć zarówno języka mówionego jak i pisanego jak i nawet warstwy gestowej ludzkiej komunikacji. Objawiają się poprzez: posługiwanie się niezrozumiałym dla otoczenia językiem (tzw. żargon afatyczny), deficyty w rozumieniu komunikatów werbalnych, trudności w wypowiedaniu pojedynczych dźwięków i składaniu ich w wyraz, trudności w przypomnieniu sobie słów, nieumiejętność budowania dłuższych, spójnych wypowiedzi.

Jedną z metod poprawiających funkcjonowanie poznawcze człowieka, a tym samym proces nauki jest Metoda prof. Reuven Feuersteina. Podstawową zasadą metody Instrumental Enrichment jest to, że wszyscy ludzie, niezależnie od wieku, przejawianych trudności czy statusu socjoekonomicznego, mają zdolność do znacznego usprawniania swoich procesów uczenia się. Metoda przeznaczona jest do pracy z osobami ze zdiagnozowaną dysleksją rozwojową, nadpobudliwością, obniżoną sprawnością intelektualną, uogólnionymi trudnościami w uczeniu, nieharmonijnym rozwojem intelektualnym. Zajęcia te można również wykorzystywać do stymulowania rozwoju dziecka zdolnego. Celem programu jest diagnozowanie i korygowanie niedostatecznych funkcji poznawczych w podstawowych umiejętnościach myślenia- pamięć, uwaga, koordynacja wzrokowo-ruchowa, logiczne rozumowanie, myślenie przyczynowo - skutkowe, percepcja. Uczy osobę trenującą

jak się uczyć i w pełni wykorzystywać swoje zdolności na etapie zbierania informacji, przetwarzania jej oraz przedstawiania konkluzji. Celem nadrzędnym programu IE jest kształtowanie myślenia krytycznego. Reguły myślenia, które ćwiczymy z pacjentem w zadaniach, mają być przenoszone na różne sytuacje edukacyjne i sytuacje życia codziennego. Dlatego program jest czymś znacznie więcej, niż „stolikową” pracą nad funkcjami poznawczymi.

Instrumental Enrichment opiera się na zasadzie mediowania. Czego dzieci mogą spodziewać się po terapii? Całego mnóstwa dociekliwych pytań i tyle czasu, ile potrzeba oraz terapeuty, pełniącego rolę „pogodnego idioty”. Nie mówi się dziecku, co ma zrobić, tylko cały czas zadaje pytania. Jeśli ma zadanie do wykonania, nie nakazujemy przeczytania polecenia. Mówimy: „*Od czego, jak myślisz, powinieneś zacząć? A dlaczego od tego? Skąd wiesz?*” Wciąż pytamy i nawet jeśli dziecko udziela dobrych odpowiedzi, pytamy o uzasadnienie. Zrobimy w domach mały eksperyment. Jeśli zapytamy dziecko, które udzieliło nam odpowiedzi lub wykonało zadanie: „*A jesteś pewien?*”, w 90% przypadków zmieni zdanie, zyskując niemal pewność, że popełniło błąd. Dlatego tak ważne jest uczenie uzasadniania swoich prawidłowych odpowiedzi. Samodzielność w rozumowaniu- to ją powinniśmy propagować i uczyć jej nasze dzieci.

Program IE nie zakłada uczenia konkretnego materiału, który może zostać łatwo zapomniany. Narzędzia Instrumental Enrichment pozwalają nam uczyć strategii, organizacji, sposobów myślenia i kształtowania umiejętności poznawczych oraz automatyzacji, które umożliwiają dziecku uczenie się.

Katarzyna Olechowska- Olma

Pedagog

Doradca zawodowy